

KAS PAMETĖ LIETUVOS ISTORIJĄ?

Saulius LAPENAS
„Iškelelijos“ sveikas

Anglų liaudies išmintis byloja: „Gerbk save, jei nori, kad kiti tave gerbų.“ Pagarba Lietuvai ir lietuviškai kultūrai, patriotinis auklėjimas prasideda nuo pagarbos mūsų istorijai. Tačiau norint gerbti praeitį - ją būtina žinoti, tyrinėti, suprasti. Akrodo, tai aktyvaziūdos tiesos, tačiau dėl nesuprantamų priežasčių su Lietuvos istorija Lietuvoje elgiamasi be deramos pagarbos. Netgi susidarę įspūdis, kad Lietuvos žmones (kaip ir kitų šalių gyventojus) stengiamasi atiboti nuo Lietuvos istorijos oficialios šiuolaikinės versijos „žalingos įtakos“. O gal lietuvių istorijų darbo vaisius kartu Lietuvos mokesčių mokėtojų pinigais „netyčia“ pradangino koks nors valdiškos biurokratas?

Visiems žinoma, kad populiari Adolfo Šapokos knyga „Lietuvos istorija“ buvo išleista valstybiniu lygiu Švietimo ministerijos knygų leidimo komisijos 1936 metais (praėjus 18 metų po Nepriklausomybės paskelbimo). Visiems suprantama, kad Lietuvos istorija tęsėsi ir po 1936 metų. Tačiau iki 2013 metų nebuvo nė vieno visaverčio valstybiniu lygiu publikuoto leidinio.

1990 metų kovo 11 dieną Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės Aktinio Akta. Ir tik praėjus 23 metams mes gavome galimybę „sužinoti A.Šapokos istorijos tęsinį“ iš oficialaus šaltinio. Kai kas pasakys, kad 23 metai - ne toks jau ilgas laikotarpis.

Tačiau jei įvertinsime tai, kad didžioji dalis šalies gyventojų okupacijos metu mokėsi iš „sovietinių“ vadovėlių, - jei įvertinsime tai, kad per 23 metus užaugo nauja karta, - jei įvertinsime tai, kad šiuolaikiniuose hibridiniuose karuose aktyviai naudojamas melas, provokacijos, gandai ir nuomonės apie nuomones be jokio pagrindo, - jei įvertinsime tai, kad istorinių įvykių oficialus istorinio vertinimo nebuvimas sudarė sąlygas rasti ne vienai „pseudoistorinei“ knygelei, kurios dauginosi, dauginaisi ir yra platinamos visame pasaulyje, juodinamos mūsų ir taip sudėtingą istorinę praeitį,

- tai ar galim ilgokai trukusį laikotarpį, skirtą „praėjusio istorinio laikotarpio apmąstymams“, laikyti savigardos pasireiškimu? A.Šapokos laikas net be kompiuterių šių problemų išsprėdė 5 metais greičiau. Pagaliau 2012 metais atrodė, kad situacija ėmė keistis į gerąją pusę, oficialiai buvo pranešta: „Užsienio reikalų ministras A.Ąžubalis rugpjūčio 30 dieną Vilniuje surengtame A. Eidint, A. Bumbausko, A. Kulakausko ir M. Lamošaičio knygose „Lietuvos istorija“ pristatyme pabrėžė būtinąybę klekvienuam Lietuvos piliečiui gerai pažinti valstybės istoriją ir neįėjoti atsakingo praeties vertinimo tiesos ir patriotizmo matu.“

„Šiandien labiau nei bet kada aktyvaudu, kad valstybių gyvenimas ir sugyvenimas keičiasi. Tačiau nesikeičia valstybės istorija. Buvo laikas, kai A.Šapoka piktinosi, kad „mūsų praeitį mums teberodo svetimi“. Neabejokime, kad taip gali atsitikti ir ateityje, jei nepažinsime ir nemokesime jos rodyti patys“, - teigė A.Ąžubalis.

Užsienio reikalų ministerijos užsakyamu parašytoje knygoje „Lietuvos istorija“ glausčiai pristatoma Lietuvos politinė raida nuo valstybės susikūrimo iki visaverčio šalies išjungimo į transatlantinę bendruomenę 2004 metais „(VALSTYBĖS ISTORIJA PRIVALOME PAŽINTI SAVARANKIŠKAI, O APIE PRAEITĮ KALBĖTI ATSAKINGAI, SAKO UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERAS - 2012 08 30.)

istoriją“ - ir šešiomis užsienio kalbomis.“

Aš ne profesionalus istorikas, todėl nesimu vertinti istorinių faktų pateikimo ir traktavimo kokybės. Mane visada daugiau domina sausi faktai ir datos, nes demokratinėje visuomenėje formuoti nuomonę ir vertinti pateiktus faktus - paties skaitytojo pareiga ir privilegija.

Bendras įspūdis geras ir knyga tikrai verta to, kad būtų klekvienu Lietuvos patrioto namuose. Turitu nemažai draugų ir pažįstamų už Lietuvos ribų, todėl tekste ypč nudžiungino frazė:

„Knyga „Lietuvos istorija“ [...] pirminkavimo proga buvo išleista šešiomis užsienio kalbomis: **angliu, vokiečiu, prancizu, ispanu, turku ir lenku**. Knyga užsienio diplomatumams, politikams, valstybių tar-

unikalinu šiai šaliai įvykiu - siųsti vokiečių piliečius ginti mūsų šalį. Ir kai į mane kreipėsi vokiečių kolega, kad rekomenduotau šaltinius, kur galėtų rasti oficialią informaciją apie mūsų šalies istorinius faktus jo gimtąja kalba, aš pasiūliau jau anksčiau minėta nuoroda, skirta Lietuvos pirminkavimui ES Tarybai. Jei ši knyga skirta „užsienio diplomatumams, politikams, valstybių tarnautojams ir visiems besidomintiems“, tai kuio blogesni paprastai vokiečių žurnalistai?

Galite įsivaizduoti, kaip nemažiamai buvau nustebintas, kai gavau atsakymą, kad puslapis yra, bet nėra galimybės knygos atsisųsti vokiečių kalba.

Pasirodė, kad reikalai dar blogesni. Patikrinau visas nuorodas (ir kitomis kalbomis šiame portale),

Imanto Sidarevičiaus nuotr.

KEISTOKA. Lietuvos pirminkavimo Europos Tarybai proga buvo išleista mūsų šalies istorija nuo valstybės sukūrimo iki 2004-ųjų, tačiau ji tapo prieinama ne visiems

Kaip pilietis ir mokesčių mokesčiojas, už kurio pinigais visa tai buvo įgyvendinta, jaučiau pasitenkinimą ir pasididžiavimą, kad tapau istorinės reikšmės įvykiu liudininku nepriklausomos Lietuvos kultūros gyvenime. Ar gali būti kas nors vertingesnio busimoms kartoms, kultūros išsaugojimui nei tikri mūsų istorijos faktai, aprašyti įvykių liudininkų ir jų dalyvių?

Ir tuo didesnis apmąndas laukė vėliau...

Dingo Lietuvos istorija?

2013 metų spalio 31 dieną, praėjus metams po knygos pristatymo Užsienio reikalų ministerijoje, aš gavau galimybę susipažinti su mūsų istorikų darbu. Bitent šią dieną oficialame portale, skirtame Lietuvos pirminkavimui Europos Sąjungos Tarybai, buvo publikuotas pranešimas „Knyga „Lietuvos is-

nautojams ir visiems besidomintems bus naujas ir vertingas šaltinis susipažinti su politine Lietuvos istorija nuo valstybės sukūrimo iki šalies išjungimo į transatlantines struktūras 2004 metais.“

Ar parodysim pagarbą savo valstybės istorijai ir sugebėsime parašyti tai, ko nespėjo A.Šapoka tolimais 1936 metais

Tačiau džiūgavau per anksti, nes šio pranešimo puslapyje neradau nuorodos į vertimą anglų kalba.

Gal portalo kūrėjai numatė „Brexit“ ar suabejojio poreikiu skatyti Lietuvos istoriją angliškai? Bet kurio atveju nuorodos į knygos versiją anglų kalba tenai nėra iki šiol.

Ne taip seniai Vokietijoje suaktyvėjo dėmesys Lietuvai, susijęs su

vo straipsnyje optimistinė antraštė „Išgelbėta Lietuvos istorija“ pranešė apie šios 2013 metais išleistos knygos itin blogos kokybės vertimą į anglų kalbą (štai kodėl ją „pamiršo“ paviešinti oficialiame portale!). „Anglų kalbos žodžiai, gramatika ir sintaksė vietomis buvo lyg ant juoko, lyg berastis, bet URM paskubomis išsuntinėjo knygą Lietuvos ambasadorams ir konsulatams platinimui po visą pasaulį.“

Kartu autorius skuba mus nudžiuginti, kad klaidos ištaisytos, ir pateikia nuorodą į „antrą“ leidinio redakciją.

Pripažinkim, ganėtinai keista, kad apie tokius svarbius dalykus, kaip pakartotinai suredaguoti ir išleista tokia svarbi mūsų tautai knyga (sukurta už mokesčių mokėtojų pinigų), tenka sužinoti ne iš oficialių pranešimų.

Išgelbėta ir palaidota „Lietuvos istorija“?

Nuo pagerinto angliško vertimo pasirodymo praėjo dveji metai. Ir iš tiesų iš Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos portalo iki šiol įmanoma atsisųsti knygą anglų kalba „The History of Lithuania“ (Vilnius, 2015). Tiesa, reikia pasistengti norint ją surasti, nes ji jokuose portalo puslapyuose neafišnuojama. Tarsi jos nėra.

Bet kitomis kalbomis - lietuvių, vokiečių, prancūzų, ispanų, lenkų, rusų - kaip nebuvo, taip ir nėra!

Kreipimasis

Ponai istorikai, leidėjai, tarnautojai ir visi, nuo ko priklausoma knygos „Lietuvos istorija“ paskelbimas internete visomis kalbomis, baikit ši balgana! Jei jau dėl kažko nesutariate, tai pateikite alternatyvius vertinimus, nurodydami autorius. Tegu bent kažkas naudingo lieka mūsų ateinančioms kartoms.

O kol jūs žaidžiate užkulisinius žaidimus ir sprendžiate, kurioje vietoje turėtų būti kablelis, Nepriklausomos Lietuvos priešai su džiūgesiu naudojasi tuo, kad iki šiol nėra oficialios ir tikslios informacijos.

Kitais metais artarūtai Lietuvos valstybei sukaks 100 metų. Ar tai bus biurokratinis jubiliejus su formaliomis sveikimo kalbomis ir brangiai kainuojančiais fejerverkais („bindžeto pinigai - vėjams“), kurie jau kitą dieną pasimins ir nieko neliks atėnančioms kartoms, ar įvyks tikra mūsų valstybės piliečių švente?

Viskas priklausu nuo to, ar parodysim pagarbą savo valstybės istorijai ir sugebėsime parašyti tai, ko nespėjo A.Šapoka tolimais 1936 metais, - parašyti naujausių laikų Nepriklausomos Lietuvos Respublikos istoriją.

O gal dar lauksim 23 metus?

P.S. Beje, mūsų busimo jubiliejaus oficialiame portale, kuris aktyvatai reklamuoja URM, puslapyje tik lievuvių ir anglų kalbomis (<http://www.lietuva.lt/100lv>).

Istorija kartojasi?
Nesijūgi i Lietuvos valstybės 100 metų jubiliejų nebuvesim tr, už bor-to“ patiksim vokiečius, prancuzais ir kitus, mums tarsi „nereikalingų“ tautyb dštonus?